

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 513/2022-14

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Straku (sudca spravodajca) a sudcov Roberta Šorla a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov 1/ [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], a 2/ [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpených JUDr. Jaroslavom Veisom, advokátom, Štefánikova 22, Nitra, proti rozsudku Okresného súdu Nitra č. k. 12C/130/2008-218 z 15. februára 2010, rozsudku Okresného súdu Nitra č. k. 10C/148/2009-182 zo 7. apríla 2011, rozsudku Okresného súdu Nitra č. k. 7C/402/2015-152 zo 4. júna 2018, rozsudku Okresného súdu Nitra č. k. 10C/233/2013-155 z 22. októbra 2014, rozsudku Krajského súdu v Nitre č. k. 7Co/41/2015-181 z 30. apríla 2015 a proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 1Cdo/76/2020 z 30. marca 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Skutkové východiská

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 6. júla 2022 (podanou na poštovú prepravu 4. júla 2022) domáhajú vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozhodnutiami všeobecných súdov označenými v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovatelia navrhujú napadnuté rozhodnutia zrušiť a vec vrátiť Okresnému súdu Nitra (ďalej len „okresný súd“) na ďalšie konanie. Žiadajú tiež priznať primerané finančné zadostučinenie vo výške 2 000 eur a trovy konania.

2. Návrhom z 3. júla 2008 sa sťažovatelia domáhali voči odporcom 1/ A - REA, s. r. o. (aktuálne Reality holding+, s. r. o., pozn.), a 2/ M & M reality holding SK, s. r. o. (aktuálne Mikro systém Žilina, s. r. o., pozn.), určenia neplatnosti kúpnej zmluvy uzatvorenej 17. decembra 2007 medzi odporcami a [REDACTED], predmetom ktorej bol prevod vlastníckeho práva k bytu č. [REDACTED] na [REDACTED]. poschodí bytového domu na ulici [REDACTED], zapísanom na liste vlastníctva

č. ■■■ pre katastrálne územie ■■■ (ďalej len „sporný byt“). Sťažovatelia v tomto konaní namietali, že sú užívateľmi sporného bytu a tento mal byť prevedený do vlastníctva odporcov bez ich súhlasu spolu s ich majetkom (rekonštrukciou v hodnote viac ako 300 000 Sk). Kúpna zmluva je podľa nich neplatná podľa § 39 Občianskeho zákonníka (ďalej len „OZ“) pre rozpor s dobrými mravmi.

3. Okresný súd napadnutým rozsudkom č. k. 12C/130/2008-218 z 15. februára 2010 rozhodol vo veci tak, že žalobu sťažovateľov zamietol pre nedostatok naliehavého právneho záujmu. Uviedol, že aj keby návrhu sťažovateľov vyhovel a určil, že kúpna zmluva medzi odporcami a ■■■ je neplatná, na postavení sťažovateľov by sa aj tak nič nezmenilo, nedošlo by k zmene vlastníckeho práva k spornému bytu v prospech sťažovateľov a nestali by sa ani nájomcami bytu – ostali by užívateľmi bez právneho dôvodu. Krajský súd v Nitre (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom č. k. 6Co/159/2010-242 z 15. júna 2010 rozsudok okresného súdu potvrdil.

4. Ďalším rozsudkom č. k. 25C/23/2009-122 z 11. októbra 2011, právoplatným 9. novembra 2011, vo veci žalobcu GROUP 168 a. s. proti sťažovateľom ako žalovaným v konaní o vypratanie nehnuteľnosti okresný súd uložil sťažovateľom vypratať sporný byt do 15 dní od právoplatnosti rozsudku. Z odôvodnenia rozsudku vyplýva, že súd rozhodol podľa § 153b ods. 1 a 2 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“) rozsudkom pre zmeškanie. Sťažovatelia mali doručený návrh viac ako dva roky a písomne sa k nemu nevyjadrili, nedostavili sa na pojednávanie, hoci boli včas predvolaní, a sťažovateľ 1 opakovane svoju neúčast' neospravedlnil s tým, že procesné návrhy na prerušenie konania nemožno považovať za vyjadrenie sťažovateľov k veci samej. V danom prípade tak súd rozhodol o povinnosti sťažovateľov vypratať nehnuteľnosť patriacu žalobcovi, na užívanie ktorej nemajú žiadny právny nárok. Uznesením Krajského súdu v Nitre č. k. 9Co/81/2012-160 z 28. septembra 2012 bolo odvolanie sťažovateľa 1 odmietnuté ako oneskorene podané a odmietnuté bolo aj odvolanie JUDr. Jaroslava Veisa v mene sťažovateľky 2 ako podané neoprávnenou osobou. Rozsudok nadobudol právoplatnosť 9. novembra 2011.

5. Sťažovatelia boli žalovanými aj v konaní vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 10C/148/2009, v ktorom sa žalobca ■■■ domáhal vydania platobného rozkazu, ktorým žiadal sťažovateľov zaviazat' spoločne a nerozdielne zaplatiť mu sumu 4 779,84 eur s 10 % úrokom z omeškania ročne od 24. februára 2009 do zaplataenia a náhradu trov konania, a to z titulu bezdôvodného obohatenia – užívania sporného bytu bez uzatvorenej nájomnej zmluvy.

6. V priebehu konania žalobca ■■■ uviedol, že byt užíval od roku 1980 ako nájomca (v tom čase išlo o štátny byt), kde býval so svojou družkou a štyrmi deťmi, pričom sťažovateľ 1 je jeho syn. V byte býval do roku 1997, kedy sa presťahoval do nedokončeného rodinného domu a v byte ostali bývať sťažovatelia. V roku 1995 podal žalobca žiadosť o odkúpenie bytu, pričom k prevodu vlastníckeho práva došlo až v roku 2003. Následne dal žalobca sťažovateľom zrušiť trvalý pobyt na adrese, kde sa sporný byt nachádzal, a žalobou sa domáhal jeho vypratania.

7. Okresný súd rozhodol napadnutým rozsudkom č. k. 10C/148/2009-182 zo 7. apríla 2011 tak, že v časti 1 025,55 eur konanie zastavil (pre späťvzatie) a vo zvyšku žalobe vyhovel. Voči tomuto rozsudku odvolanie nebolo podané, a rozsudok preto 1. júna 2011 nadobudol právoplatnosť.

8. Žalobou podanou na okresnom súde 18. júna 2013 voči 1/ spoločnosti GROUP 168 a. s. a 2/ Avek, s. r. o., sa sťažovatelia domáhali, aby súd určil, že sťažovatelia sú nájomcami sporného bytu. Rozsudkom č. k. 10C/233/2013-155 z 22. októbra 2014 rozhodol okresný súd tak, že žalobu sťažovateľov zamietol. Okresný súd bol toho názoru, že sťažovatelia nemajú naliehavý právny záujem na určení, že sú nájomcami sporného bytu, ak už súdy v iných konaniach rozhodli, že sú povinní sa z bytu vystáňovať, a rovnako rozhodli, že sú povinní za minulé obdobie vydať vlastníkom bytu bezdôvodné obohatenie vzniknuté z titulu toho, že byt užívali bez právneho dôvodu. Práve v konaní o vypratanie, ale aj v konaní o vydanie bezdôvodného obohatenia mohli sťažovatelia podať protinávrh a žiadať určenie, že sú nájomcami bytu. Za takej situácie súd nemôže riešiť otázku, či sú nájomcami bytu, pretože takýto postup by viedol k právnej neistote a právnomu chaosu.

9. O odvolaní sťažovateľov voči tomuto rozsudku rozhodol krajský súd rozsudkom č. k. 7Co/41/2015-181 z 30. apríla 2015 a dospel k záveru, že rozhodnutie súdu prvého stupňa je vecne správne a odvolanie nie je opodstatnené. Krajský súd zdôraznil, že ak skutočne došlo k zákonnému prechodu nájomného práva k spornému bytu, primárnym v ich prípade bol prechod práva nájmu v záujme ich právnej istoty bezodkladne uplatniť u vtedajšieho prenajímateľa bytu v zmysle zásady „*vigilantibus iura scripta sunt*“ (t. j. právo patrí bdelym) a zmysle tejto zásady včas uplatniť svoje právo aj na súde. Krajský súd uviedol, že mu nie je jasné ani to, prečo sťažovatelia nenavrhlí vykonať právne významné dôkazy, ako napríklad výsluch pôvodných nájomcov. Za situácie, keď bola právna situácia vyriešená niekoľkými rozsudkami súdov v neprospech sťažovateľov, sa odvolací súd stotožnil so záverom, že i v prípade preukázania toho, že skutočne došlo k zákonnému prechodu práva nájmu k bytu na sťažovateľov, nie je daný naliehavý právny záujem sťažovateľov na požadovanom určení, lebo určením ich nájomného vzťahu k spornému bytu by sa ich právne postavenie nijak nezmenilo.

10. Žalobou zo 17. júla 2015 sa sťažovatelia domáhali obnovy konania pôvodne vedeného na okresnom súde pod sp. zn. 10C/233/2013, pričom podanie žaloby zdôvodnili tým, že v pôvodnom konaní bez svojej viny nemohli použiť dôkazy, ktoré by pre nich privodili priaznivejšie rozhodnutie vo veci. O tejto žalobe rozhodol okresný súd rozsudkom č. k. 7C/402/2015-152 zo 4. júna 2018 tak, že žalobu sťažovateľov zamietol.

11. Okresný súd v odôvodnení rozsudku poukázal na zápisnicu z pojednávania z 22. októbra 2014 (z pôvodného konania), kde sťažovatelia prostredníctvom svojho právneho zástupcu uviedli, že „*pokiaľ má súd za to, že na podanej žalobe nie je naliehavý právny záujem tak máme za to, že by ďalšie dokazovanie bolo nadbytočné a nemá návrhy na doplnenie dokazovania*“, a aj po oboznámení sa so spisom nemali sťažovatelia ďalšie návrhy na doplnenie dokazovania. V rozpore s uvedeným je podľa okresného súdu tvrdenie sťažovateľov, že už v konaní sp. zn. 10C/233/2013 navrhovali vypočúť svedkov na okolnosti opustenia bytu, čo súd nevykonával. V rozpore s obsahom spisu je podľa súdu aj tvrdenie sťažovateľov, že okresný súd v pôvodnom konaní odmietol vykonávať dôkazy navrhované sťažovateľmi z dôvodu, že ich nepokladal za nájomcov v spornom byte. Podľa okresného súdu dôkazy uvádzané sťažovateľmi nie sú dôkazmi, o ktorých by sťažovatelia nevedeli v pôvodnom konaní a ktoré bez svojej viny nemohli použiť v pôvodnom konaní. Pokiaľ sa nestotožňovali s rozsahom dokazovania súdom prvej inštancie v konaní sp. zn. 10C/233/2013, mali túto skutočnosť namietat' a navrhnúť v tomto smere aj dôkazy. Napokon poukázal na konanie vedené na okresnom súde pod sp. zn. 25C/23/2009

o vypratanie bytu, v ktorom súd uložil sťažovateľom povinnosť vypratať predmetný byt. Sťažovatelia byt nevypratali, no so spoločnosťou GROUP 168, a. s. (žalovaný 1 v tomto konaní), podpísali dohodu o urovaní, kde uznali svoj záväzok voči tejto spoločnosti vo výške 12 150 eur ako bezdôvodné obohatenie za užívanie sporného bytu od 15. marca 2010 do 31. decembra 2012. Z uvedeného podľa súdu vyplýva, že sťažovatelia uznali spoločnosť GROUP 168 a. s. za vlastníka sporného bytu.

12. Krajský súd rozsudkom č. k. 6Co/4/2019 z 20. februára 2019 rozsudok okresného súdu potvrdil ako vecne správny. V odôvodnení rozhodnutia sa plne stotožnil s dôvodmi súdu prvej inštancie, na ktoré poukázal. Dodal, že sťažovateľmi namietané odvolacie dôvody neboli naplnené, pretože nebola zistená ani jedna vada namietaná sťažovateľmi v odvolaní.

13. Voči rozhodnutiu krajského súdu podal dovolanie sťažovateľ 1 z dôvodu, že mu súd nesprávnym procesným postupom znemožnil, aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces podľa § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“).

14. Najvyšší súd napadnutým uznesením č. k. 1Cdo/76/2020 z 30. marca 2022 dovolanie sťažovateľa 1 odmietol.

II.

Argumentácia sťažovateľov

15. Sťažovatelia v doručenej ústavnej sťažnosti namietajú, že ich vlastnícke právo k vneseným a zabudovaným veciam, ktoré vniesli do sporného bytu so súhlasom vlastníka, v konaniach pred okresným, krajským a najvyšším súdom nebolo nijako chránené a súdej neprihliadali na skutočnosť, že v rozpore s vôľou vlastníkov nadobudol [REDAKOVANÉ] podvodom byt, ktorý neskôr predal. Súd podľa sťažovateľov úplne nesprávnym procesným postupom odňal sťažovateľom procesnú spôsobilosť konať pred súdom vo svojej vlastnej veci, vo veci ochrany svojho vlastníckeho práva a rozhodol, že nie sú aktívne legitimovaní na podanie žaloby.

16. Všeobecný súd údajne odmietol vo všetkých konaniach vypočúť [REDAKOVANÉ], ktorý by potvrdil výpoveďou dve podstatné skutočnosti, ktorými všeobecné súdej porušili ústavné práva sťažovateľov. Podľa sťažovateľov zo spisu vyplýva, že sťažovateľka 2 sa nemohla vyjadriť k prejednávanej veci, k tejto sa nemohli vyjadriť ani žiadni svedkovia sťažovateľov a súd odmietol vykonať akýkoľvek dôkaz, pretože ich nepokladal za nájomcov v spornom byte. Je podľa nich zrejmé, že prvý rozsudok okresného súdu z roku 2008 bol rozporný s ústavou, konkrétne s čl. 20 a čl. 48 ústavy.

17. Sťažovatelia namietajú porušenie ich práva tým, že v tej istej veci rozhodovala dvakrát JUDr. Eva Šišková, konkrétne v konaní sp. zn. 10C/148/2009 a v konaní sp. zn. 10C/233/2013.

18. Sťažovatelia sa odvolávajú tiež na uznesenie Okresného riaditeľstva Policajného zboru, Úradu justičnej a kriminálnej polície, odboru justičnej polície, Nitra (ďalej len „OR PZ Nitra“) ČVS: ORP-1167/OEK-NR-07 z 31. júla 2009 vo veci podozrenia z trestného činu podvodu podľa § 250 ods. 1 a 3 Trestného zákona, ktorého skutku sa mal dopustiť [REDAKOVANÉ] práve v súvislosti s predajom sporného bytu a z ktorého má vyplývať, že [REDAKOVANÉ] nadobudol byt spáchaním trestného činu podvodu.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

19. Podľa § 45 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) je ústavný súd viazaný návrhom na začatie konania okrem prípadov výslovne uvedených v tomto zákone. Viazanosť ústavného súdu návrhom na začatie konania sa prejavuje predovšetkým vo viazanosti petitom návrhu na začatie konania, teda tou časťou sťažnosti, v ktorej sťažovateľ špecifikuje, akého rozhodnutia sa od ústavného súdu domáha (§ 43 zákona o ústavnom súde), čím zároveň vymedzí predmet konania pred ústavným súdom z hľadiska požiadavky na poskytnutie ústavnej ochrany (m. m. IV. ÚS 415/09, IV. ÚS 355/09, II. ÚS 19/05, III. ÚS 2/05).

20. Sťažovatelia síce v rámci podanej ústavnej sťažnosti namietajú aj porušenie iných práv – konkrétne práva podľa čl. 48 ústavy a práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ústavy, avšak bez toho, aby porušenie týchto práv označili v petite ústavnej sťažnosti. Keďže ústavný súd môže rozhodnúť len o tom, čoho sa sťažovateľ domáha v petite svojej sťažnosti, ústavný súd preskúmal sťažnosť len vo vzťahu k porušeniu práva sťažovateľov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. S ohľadom na uvedené boli námietky sťažovateľov vo vzťahu k porušeniam iných práv považované za súčasť argumentácie sťažovateľov a takto na nich bolo prihliadané.

III.1. K namietanému porušeniu základných práv sťažovateľov napadnutým rozsudkom okresného súdu č. k. 12C/130/2008-218 z 15. februára 2010:

21. Ústavný súd v súlade so svojou ustálenou judikatúrou zdôrazňuje, že jeho právomoc rozhodovať o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy je založená na princípe subsidiarity. Podstata a účel princípu subsidiarity vychádza z toho, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorý sa uplatní až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05, II. ÚS 156/09, I. ÚS 480/2013). Z princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu možno vyvodit' ústavný príkaz pre každú osobu, ktorá namieta porušenie svojho základného práva, v zmysle ktorého musí rešpektovať postupnosť ústavnej ochrany, a preto pred tým, ako podá sťažnosť ústavnému súdu, musí požiadať o ochranu ten orgán verejnej moci, ktorého kompetencia predchádza právomoci ústavného súdu (IV. ÚS 128/04, II. ÚS 734/2017).

22. Sťažovatelia mali k dispozícii na ochranu označených práv proti rozsudku okresného súdu č. k. 12C/130/2008-218 z 15. februára 2010 opravný prostriedok (odvolanie), ktorý aj využili. Príslušným súdom na poskytnutie ochrany proti namietanému porušeniu práv sťažovateľov okresným súdom bol v konaní o odvolaní sťažovateľov krajský súd. Ústavný súd konštatuje, že vo vzťahu k rozsudku krajského súdu č. k. 6Co/159/2010-242 z 15. júna 2010 sťažovatelia porušenie svojich práv nenamietajú, a preto prípustnosť ústavnej sťažnosti vo vzťahu k tomuto rozsudku ústavný súd neposudzoval.

23. Ústavný súd konštatuje, že nemá právomoc na prerokovanie ústavnej sťažnosti v časti smerujúcej proti rozsudku okresného súdu č. k. 12C/130/2008-218 z 15. februára 2010, a preto ústavnú sťažnosť v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde.

III.2. K namietanému porušeniu základných práv sťažovateľov napadnutým rozsudkom okresného súdu č. k. 10C/148/2009-182 zo 7. apríla 2011:

24. Sťažovatelia ďalej namietajú porušenie svojich práv vo vzťahu k rozsudku okresného súdu č. k. 10C/148/2009-182 zo 7. apríla 2011.

25. Ústavný súd konštatuje, že sťažovatelia mali možnosť podať voči tomuto rozsudku odvolanie, ktoré bolo účinným právnym prostriedkom, ktorý zákon poskytuje účastníkovi na ochranu jeho práv a právom chránených záujmov. Jeho využitie je v zmysle § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde jedným z atribútov prípustnosti sťažnosti podľa čl. 127 ústavy, a teda i podmienkou konania vo veci individuálnej ochrany základných práv a slobôd pred ústavným súdom.

26. Z podanej ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovatelia tento právny prostriedok nevyužili. Nevyužitie zákonnej možnosti podať odvolanie nemožno nahradzovať ústavnou sťažnosťou podanou ústavnému súdu, ktorý môže založiť svoju právomoc na konanie o nej až vtedy, ak fyzická osoba alebo právnická osoba nemala inú ústavnú a zákonnú možnosť účinnej ochrany svojich práv; a túto možnosť sťažovatelia v tomto prípade mali.

27. Na základe uvedeného ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľov v časti smerujúcej voči rozsudku okresného súdu č. k. 10C/148/2009-182 zo 7. apríla 2011 podľa § 56 ods. 2 písm. d) v spojení s § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietol ako neprípustnú.

III.3. K namietanému porušeniu základných práv sťažovateľov napadnutým rozsudkom okresného súdu č. k. 10C/233/2013-155 z 22. októbra 2014:

28. V súvislosti s rozsudkom okresného súdu č. k. 10C/233/2013-155 z 22. októbra 2014 ústavný súd konštatuje, že sťažovatelia mali k dispozícii na ochranu označených práv proti napadnutému rozsudku okresného súdu opravný prostriedok (odvolanie), ktorý aj využili. Príslušným súdom na poskytnutie ochrany proti namietanému porušeniu práv sťažovateľov okresným súdom bol v konaní o odvolaní sťažovateľov krajský súd.

29. S ohľadom na už uvedený princíp subsidiarity ústavný súd uvádza, že nemá právomoc na prerokovanie ústavnej sťažnosti v časti smerujúcej proti rozsudku okresného súdu č. k. 10C/233/2013-155 z 22. októbra 2014, a preto ústavnú sťažnosť aj v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde.

III.4. K namietanému porušeniu základných práv sťažovateľov napadnutým rozsudkom krajského súdu č. k. 7Co/41/2015-181 z 30. apríla 2015:

30. Na margo namietaného rozsudku krajského súdu, ktorý *de facto* s konečnou právoplatnosťou rozhodol v konaní o určení, že sťažovatelia sú nájomcami sporného bytu, ústavný súd uvádza, že z doručenej ústavnej sťažnosti nie je úplne zrejmé, z akého dôvodu mali byť týmto rozsudkom porušené ich práva. Ústavnoprávna argumentácia obsiahnutá v ústavnej sťažnosti je totiž čiastočne všeobecná a čiastočne zmätočná v tom, čo konkrétne sa namieta vo vzťahu ku ktorému konaniu,

resp. rozhodnutiu. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh však je možné vyvodit' záver, že sťažovatelia namietajú vo vzťahu k rozsudku krajského súdu č. k. 7Co/41/2015-181 z 30. apríla 2015 to, čo bolo neskôr predmetom ich žaloby na obnovu konania.

31. Sťažovatelia ako prílohu ústavnej sťažnosti okrem iného doručili ústavnému súdu aj ich návrh na obnovu konania zo 16. júla 2015. Na strane 3 tohto návrhu uvádzajú, že v priebehu konania o určení nájomného vzťahu navrhovali vypočúť [REDAKOVANÉ] a manželku [REDAKOVANÉ] (vlastnú matku sťažovateľa 1) ohľadom okolností opustenia bytu, čo však súd nevykonal. Zo spisu je podľa nich zrejmé, že prvostupňový súd odmietol vykonať dôkazy, ktoré navrhovatelia predkladali, pretože ich nepokladal za nájomcov v predmetom byte.

32. Prípustnosť obnovy konania sťažovatelia odôvodnili tiež tzv. dvojinštančným postupom súdu. Namietali, že v konaní č. k. 12C/130/2008 rozhodovala ako zákonná sudkyňa JUDr. Eva Šišková, ktorá opätovne rozhodovala aj v konaní č. k. 10C/233/2013. Podľa nich rozhodoval nesprávne obsadený sudca, pretože išlo o ten istý predmet sporu, tých istých účastníkov a tie isté práva vyplývajúce zo zákona.

33. Ústavný súd považoval v prvom rade za potrebné preskúmať, či sťažovatelia vyčerpali všetky dostupné právne prostriedky v zmysle § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde. Keďže napadnutý rozsudok krajského súdu nadobudol právoplatnosť 19. júna 2015, v tom čase bolo potrebné aplikovať Občiansky súdny poriadok.

34. Podľa § 237 ods. 1 písm. f) OSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak sa účastníkovi konania postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom. Vo vzťahu k námietke sťažovateľov, že súdy nevykonali nimi navrhované dôkazy, ústavný súd poukazuje na to, že v zmysle terajšej judikatúry tak ústavného súdu, ako aj najvyššieho súdu môže za určitých okolností nevykonanie navrhovaného dôkazu predstavovať porušenie práva na spravodlivý proces, a teda aj dovolací dôvod v zmysle aktuálne platného Civilného sporového poriadku. Avšak v čase, keď bolo v konaní právoplatne rozhodnuté krajským súdom, bola rozhodovacia prax podstatne odlišná. Podľa rozhodnutia najvyššieho súdu publikovaného pod R37/1993 nevykonanie dôkazov navrhnutých účastníkom nebolo považované za postup, ktorým súd odňal účastníkovi možnosť konať pred súdom. Berúc do úvahy túto skutočnosť, ústavný súd konštatuje, že dovolanie v čase právoplatnosti napadnutého rozsudku krajského súdu nebolo z dôvodu nevykonania navrhovaných prípustné, a preto sťažovatelia vyčerpali všetky dostupné účinné právne prostriedky na ochranu ich práv.

35. Zároveň však ústavný súd konštatuje, že porušenie práv mali sťažovatelia namietat' pred ústavným súdom v lehote stanovenej § 53 ods. 3 vtedy platného zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov, t. j. v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia, oznámenia opatrenia alebo upovedomenia o inom zásahu. Ústavný súd tak vo vzťahu k rozsudku krajského súdu č. k. 7Co/41/2015-181 z 30. apríla 2015 ústavnú sťažnosť sťažovateľov v časti namietajúcej porušenie práv nevykonaním označených dôkazov odmietol z dôvodu oneskoreného podania podľa § 56 ods. 1 písm. f) zákona o ústavnom súde.

36. Podľa § 237 ods. 1 písm. g) OSP bolo dovolanie prípustné, ak rozhodoval vylúčený sudca, alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát. Je teda zrejmé,

že vo vzťahu k námietke sťažovateľov o nezákonom zložení súdu dovolanie prípustné bolo, pričom však sťažovatelia tento účinný prostriedok ochrany nevyužili a dovolanie nepodali. Na základe uvedeného ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľov v časti smerujúcej voči rozsudku krajského súdu č. k. 7Co/41/2015-181 z 30. apríla 2015 z dôvodu nezákonného zloženia súdu podľa § 56 ods. 2 písm. d) v spojení s § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietol ako neprípustnú.

III.5. K namietanému porušeniu základných práv sťažovateľov napadnutým rozsudkom okresného súdu č. k. 7C/402/2015-152 zo 4. júna 2018:

37. Aj v tomto prípade ústavný súd konštatuje, že sťažovatelia mali k dispozícii na ochranu označených práv proti napadnutému rozsudku okresného súdu opravný prostriedok (odvolanie), ktorý aj využili. Príslušným súdom na poskytnutie ochrany proti namietanému porušeniu práv sťažovateľov okresným súdom bol v konaní o odvolaní sťažovateľov krajský súd.

38. S ohľadom princíp subsidiarity ústavný súd konštatuje, že nemá právomoc na prerokovanie ústavnej sťažnosti v časti smerujúcej proti rozsudku okresného súdu č. k. 7C/402/2015-152 zo 4. júna 2018, a preto ústavnú sťažnosť aj v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde.

III.6. K namietanému porušeniu základných práv sťažovateľky 2 napadnutým uznesením najvyššieho súdu č. k. 1Cdo/76/2020 z 30. marca 2022:

39. V súvislosti s namietaným porušením základných práv sťažovateľky 2 napadnutým uznesením najvyššieho súdu ústavný súd konštatuje, že ani v tomto prípade nebola naplnená podmienka stanovená v § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde; dovolanie proti rozsudku krajského súdu č. k. 6Co/4/2019 z 20. februára 2019 totiž podal len sťažovateľ 1.

40. Podľa § 20 ods. 1 druhej vety zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov konanie jedného z manželov pri obstarávaní bežných vecí rodiny zaväzuje obidvoch manželov spoločne a nerozdielne. Za bežnú záležitosť však nemožno považovať nikdy podanie žaloby na súd ani zastupovanie pred súdom (Pavelková, B. Zákon o rodine. Komentár. 3. vydanie. Bratislava : C. H. Beck, 2019, s. 85 – 88). Uplatnenie nároku na súde jedným z manželov alebo skutočnosť, že tretia osoba uplatnila na súde nárok proti jednému z nich, nemožno považovať za bežnú záležitosť v rodine založenej manželstvom. Zastupovanie manžela v súdnom konaní nie je zastupovaním v bežných záležitostiach, a to najmä vzhľadom na dôsledky, ktoré majú v súdnom konaní úkony účastníka, napríklad späťvzatie žaloby, uzavretie zmluvy a pod. (R-14/1978).

41. Nesplnenie podmienky využitia všetkých účinných právnych prostriedkov v prípade sťažovateľky 2 ústavný súd s ohľadom na uvedené konštatoval bez ohľadu na to, že sťažovatelia sú manželia. V konaní pred súdom koná každý z manželov sám za seba, a v každom momente konania je preto oprávnený rozhodnúť sa, či určitý prostriedok ochrany svojich práv využije alebo nie.

42. Ústavný súd sťažnosť sťažovateľky 2 proti uzneseniu najvyššieho súdu č. k. 1Cdo/76/2020 z 30. marca 2022 zamieta pre zjavnú neopodstatnenosť podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

III.7. K namietanému porušeniu základného práva sťažovateľa 1 na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu č. k. 1Cdo/76/2020 z 30. marca 2022:

43. Sťažovateľ 1 podal proti rozsudku krajského súdu č. k. 6Co/4/2019 z 20. februára 2019 dovolanie z dôvodu, že mu súd nesprávnym procesným postupom znemožnil, aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces podľa § 420 písm. f) CSP. Namietal, že konanie na všeobecných súdoch sa zaoberalo len jedinou otázkou, a to posudzovaním, či majú sťažovatelia naliehavý právny záujem na určení nájomcu, teda predmetom konania vôbec nebolo dokazovanie a meritórne posudzovanie otázok spojených s prechodom nájmu bytu, kam podľa sťažovateľa 1 patrí aj výsluch svedkov na okolnosť trvalého opustenia bytu s úmyslom sa tam už nevrátiť a zákonného prechodu práva nájmu bytu na sťažovateľov.

44. Najvyšší súd v napadnutom uznesení uviedol, že konanie o žalobe na obnovu konania prebieha v dvoch fázach, a to v prvej fáze (konanie o povolení obnovy konania), v ktorej sa súd zaoberá len otázkou, či obnovu konania povolí alebo nie, a až následne v druhej fáze (po nadobudnutí právoplatnosti rozsudku, ktorým rozhodne, že obnovu konania povoľuje) sa pôvodné konanie obnovuje a súd vec meritórne znovu prejedná. V prvej fáze konania sa dokazovanie vykonáva len v rozsahu relevantnom pre zistenie prípustnosti a dôvodnosti podanej žaloby o obnovu konania a až v druhej fáze sa vykonávanie dôkazov zameriava na predmet konania vo veci samej. V prvej fáze sa teda súd zaoberá jednotlivými dôkazmi výhradne z hľadiska relevantného v zmysle § 397 písm. a) až f) CSP, či napĺňajú niektorý z uplatnených dôvodov podmienok pre povolenie obnovy konania. Sťažovateľom 1 navrhované výsluchy svedkov by prichádzali do úvahy až vo fáze konania po povolení obnovy konania – ide o skúmanie viažuce sa na meritum veci.

45. Súdny nižších inšancií podľa najvyššieho súdu správne zisťovali, či v zmysle § 397 písm. a) CSP ide o dôkazy (i) týkajúce sa strán a predmetu pôvodného konania, (ii) ktoré žalobca bez svojej viny nemohol použiť v pôvodnom konaní a (iii) môžu preňho privodiť priaznivejšie rozhodnutie vo veci, resp. či v zmysle § 397 písm. b) CSP sú dôkazmi, ktoré (i) sa nemohli vykonať v pôvodnom konaní a (ii) môžu privodiť pre žalobcu priaznivejšie rozhodnutie vo veci. Vo vzťahu k návrhu sťažovateľov na výsluch svedkov súdy vysvetlili, že nejde o dôkazy, ktoré by z objektívnych dôvodov nebolo možné v pôvodnom konaní vykonať, a navyše nejde o taký dôkaz, ktorý by pre sťažovateľa 1 mohol privodiť priaznivejšie rozhodnutie vo veci, pretože určením ich nájomného vzťahu k bytu by sa právne postavenie sťažovateľov nijakom nezmenilo. Odôvodnenie rozhodnutia je podľa najvyššieho súdu jasné, zrozumiteľné a preskúmateľné, nemožno im vyčítať takú svojvoľnosť či neudržateľnosť, ktorá by mala za následok arbitrárnosť ich rozhodnutí.

46. Účelom žaloby o obnovu konania ako mimoriadneho opravného prostriedku je odstrániť nedostatky v skutkových zisťeniach právoplatných rozhodnutí súdov, pokiaľ dodatočne vyšli najavo „nové“ skutočnosti či dôkazy, ktoré sa v pôvodnom konaní nemohli použiť, a tak ani brať do úvahy pri rozhodovaní, alebo ktoré sa v pôvodnom konaní objektívne nemohli vykonať, hoci ich vykonanie bolo navrhnuté. Jej cieľom ale podľa najvyššieho súdu nie je revízia pôvodného konania ani verifikovanie pôvodne vykonaných dôkazov či spochybňovanie spôsobu ich hodnotenia. Konštatoval, že súdy prvého stupňa sa zaoberali dôkazom označeným sťažovateľom 1 v rozsahu

relevantnom pre prvú fázu konania o žalobe na obnovu konania a riadne odôvodnili, prečo tieto dôkazy nespĺňajú predpoklady dôvodov na obnovu konania.

47. Napokon najvyšší súd konštatoval, že prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP nie je spôsobilá založiť ani dovolacia námietka sťažovateľa 1 týkajúca sa nesprávneho právneho posúdenia veci odvolacím súdom.

48. Ústavný súd preskúmaním napadnutého uznesenia najvyššieho súdu dospel k záveru, že ho nemožno považovať za svojvoľný alebo arbitrárny, resp. za taký, ktorý by popieral zmysel základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a že z ústavnoprávneho hľadiska niet žiadneho dôvodu na spochybnenie právnych záverov najvyššieho súdu vyjadrených v napadnutom uznesení.

49. Vo vzťahu k námietke sťažovateľov o nevykonaní nimi navrhovaných dôkazov ústavný súd odkazuje na odôvodnenie rozsudku okresného súdu v konaní o žalobe o obnove konania, ktorý uviedol, že toto ich tvrdenie je v rozpore s obsahom spisu, a ako vyplýva okrem iného aj zo zápisnice z pojednávania z 22. októbra 2014, sťažovatelia žiadne dôkazy nenavrhovali.

50. Napokon k tvrdeniu sťažovateľov, že v uznesení ORPZ Nitra ČVS: ORP-1167/OEK-NR-07 z 31. júla 2009 sa uvádza, že [REDAKOVANÉ] nadobudol sporný byt podvodom, ústavný súd uvádza, že táto skutočnosť z tohto uznesenia nevyplýva, pretože ide o uznesenie o zastavení konania z dôvodu premlčania. Z tohto uznesenia je zároveň zrejmé, že trestné stíhanie bolo zastavené ešte v štádiu prípravného konania, a preto nemožno tvrdiť, že by uvedené akýmkoľvek spôsobom preukazovalo spáchanie trestného činu [REDAKOVANÉ].

51. Keďže ústavný súd pri predbežnom prerokovaní predloženej sťažnosti nezistil žiadne skutočnosti nasvedčujúce súvislosti medzi napadnutým uznesením najvyššieho súdu a porušením základného práva sťažovateľa 1 na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, túto v časti týkajúcej sa namietaného porušenia práva sťažovateľa 1 podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením najvyššieho súdu č. k. 1Cdo/76/2020 z 30. marca 2022 odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

52. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá ako celok, rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch sťažovateľov v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 8. septembra 2022

Peter Straka
predseda senátu